

Collectie Europese kevers gedigitaliseerd

Frans J.A. Slieker [collectiebeheerder evertbraten, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; fjas@kabelfoon.nl]

Bernhard J. van Vondel [collectiebeheerder entomologie, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; haliplus@kabelfoon.nl]

▲ Grote poppenrover (NMR 9963-5012); Nijmegen, juni 1914. (Frans Slieker)

In juli 2009 begon de eerste auteur, in overleg met de afdelingscoördinator entomologie Ruud Vis, met een monnikenwerk: de digitale registratie van de collectie Europese kevers. Een jaar later stond die deelcollectie in de collectie-database CB 2.0. Het Natuurhistorisch Museum Rotterdam is daarmee het enige Nederlandse museum dat een collectie kevers volledig digitaal heeft ontsloten en raadpleegbaar op het internet heeft staan. U kunt in deze collectie zoeken via www.nmr.nl > collectie | onderzoek > collectie-database.

Het kaartsysteem

Frans begon in juli 2009 met het handmatig invoeren van de gegevens uit de twee kaartenbakken van de kevercollectie. Alle namen werden in overeenstemming gebracht met de moderne nomenclatuur zoals vermeld in het standaardwerk *Fauna Europaea*. Op deze manier konden bijna 11.000 kevers worden geregistreerd. Wetenschappelijke naam, auteur en jaar van beschrijving, Nederlandse naam (indien bekend), vindplaats, verzamelaar, verzamel-

datum, de broncollectie (ex collectie) en het ladenummer waarin het betreffende exemplaar zich bevindt, werden in de database opgenomen. Van meer dan 90% van alle exemplaren konden ook de vindplaatscoördinaten worden ingevoerd.

Het materiaal dat genoteerd stond in het kaartsysteem is afkomstig uit een tweetal oude collecties, die van G. van Roon (3808 exemplaren) en A.J. Zöllner (6868 exemplaren). Latere aanwinsten werden jammer genoeg niet meer op de systeemkaarten bijgeschreven.

Lade voor lade

Na invoeren van de gegevens uit de kaartenbakken werd begonnen met de controle in de collectie zelf. Was al het materiaal dat vermeld stond in het kaartsysteem nog wel fysiek in de collectie aanwezig? Lade voor lade werd dit gecontroleerd en werden ook de exemplaren die later aan de

▲ Muskusboktor (*Aromia moschata*, NMR 9963-12038), een tamelijk algemene soort; Sleeuwijk, 22 juli 1959. (Frans Slieker)

▲ Vliegend hert (NMR 9963-1960); Apeldoorn, 't Loo, 6 augustus 1946. (Frans Slieker)

collectie waren toegevoegd 'vanaf de speld' geregistreerd. Dit bleken er uiteindelijk ook nog eens ruim 6.000 te zijn. Voor iedere soort werden nieuwe labels geprint. In totaal zijn op die manier 94 laden bewerkt. Van de bijna 11.000 kevers uit het kaartstelsel bleken er slechts 70 (0.6%) onvindbaar te zijn.

In juni 2010 was de klus geklaard. In totaal werden 17.338 exemplaren ingevoerd, verdeeld over 2.673 verschillende soorten in 101 verschillende families (Tabel 1). Het aandeel Nederlandse kevers in de Palearctische collectie bedraagt met 15.157 exemplaren bijna 90% (Tabel 2).

Rotterdam

Veel materiaal in de collectie is van oudere datum. Ruim 48% werd tussen 1900 en 1930 verzameld (Tabel 2). De heren Van Roon en Zöllner

reisden frequent af naar Zuid-Limburg waar met name in Epen en Valkenburg fanatiek op kevers werd gejaagd. Driekwart van het Limburgse materiaal is afkomstig van deze twee plaatsen. Het meeste materiaal komt echter uit de provincie Zuid-Holland (27%), waarbij Rotterdam met 1800 exemplaren goed vertegenwoordigd is. In de collectie bevinden zich keversoorten die reeds geruime tijd zijn uitgestorven in Nederland zoals de grote poppenrover (*Calosoma sycophanta*), maar ook soorten die ernstig worden bedreigd zoals het vliegend hert (*Lucanus cervus*). Systematisch gezien ligt het zwaartepunt van de Palearctische kevercollectie bij de families Carabidae (loopkevers), Chrysomelidae (bladhaantjes), Curculionidae (snuitkevers) en Staphylinidae (kortschildkevers).

Bekende verzamelaars

In de collecties van Van Roon en Zöllner vinden we ook andere bekende entomologen onder de verzamelaars terug: Jhr. Dr. Ed. J.G. Everts, J. Th. Oudemans, J. Lindemans, Mr. D.L. Uyttenboogaart, Dr. D. Mac Gillavray, C.A.L. Smits van Burgst, P. van der Wiel, F. Rüschkamp en W.H. Wachter. Het recentere materiaal dateert voornamelijk van de periode 1971-1990 en werd voor het overgrote deel verzameld door Bernhard van Vondel (ruim 2800 exemplaren). Als overige verzamelaars c.q. schenkers kunnen worden genoemd: G.J. Onder de Linden, C. Molin, H. v.d. Werf, J.J. Meurer, M. Koning, P. Kanaar, R. Tinnemeijer, J.K. Winkelman, M.A. Hielkema en B. van Zanen. ◀

▲ De collectie Europese kevers wordt bewaard in het externe depot aan de Robert Fruinstraat. (Kees Moeliker)

families en soorten*	Nederlandse naam	aantal	families en soorten*	Nederlandse naam	aantal
Aderidae (3/1)	-	1	Hydrochidae (7/5)	Oeverkruipers	9
Agyrtidae (2/2)	-	3	Hydrophilidae (96/62)	Watertorren	435
Alexiidae (1/1)	-	1	Hygrobiidae (1/1)	Slijzkemmers	6
Alleculidae (11/9)	Zwartkevers	37	Kateridae (10/8)	-	29
Anobiidae (34/17)	Klopkevers	115	Laemophloeidae (11/4)	Graankevers	11
Anthicidae (11/6)	Snoerhalskevers	42	Lagriidae (2/1)	Wolkevers	23
Anthribidae (10/3)	Buiksnuittorren	7	Lampyridae (3/3)	Glimwormen	33
Apionidae (89/53)	Spitsmuisjes	284	Latridiidae (46/23)	Dwergspektoeren	136
Attelabidae (2/2)	Sigarenmakers	27	Leiodidae (90/49)	Truffelkevers	398
Biphylidae (1/1)	-	1	Leptinidae (1/1)	Muizenkevers	1
Bostrichidae (2/2)	Boorkevers	13	Limnichidae (4/2)	-	5
Bothrideridae (3/0)	-	1	Lucanidae (4/4)	Vliegende herten	66
Bruchidae (12/9)	Zaadkevers	63	Lycidae (2/2)	Roodschildkevers	9
Buprestidae (25/14)	Prachtkevers	73	Lyctidae (3/3)	Spinhoutkevers	11
Byrrhidae (14/11)	Pilkkevers	70	Lymexylonidae (2/1)	-	2
Byturidae (2/2)	Frambozenkevers	30	Malachiidae (17/12)	Bastaardweeskilden	87
Cantharidae (51/37)	Weeskildkevers	290	Melandyridae (12/7)	Springkevers	18
Carabidae (368/343)	Loopkevers	3576	Meloidae (9/4)	Oliekevers	26
Cerambycidae (86/79)	Boktorren	732	Monotomidae (22/14)	-	43
Cerophytidae (1/1)	-	1	Mordellidae (24/6)	Spartelkevers	31
Cerylonidae (5/3)	Platte houtknotskevers	9	Mycetophagidae (9/8)	Zwamkevers	32
Chrysomelidae (307/211)	Bladhaantjes	1460	Nitidulidae (90/66)	Glanskevers	284
Cisidae (19/11)	Boomzwamkevers	41	Nosodendriidae (1/1)	-	1
Clambidae (6/3)	-	20	Noteridae (2/2)	-	22
Cleridae (12/9)	Mierkevers	80	Oedemeridae (11/9)	Schijnboktorren	73
Coccinellidae (62/49)	Lieveheersbeestjes	443	Omalisidae (1/1)	-	3
Colonidae (9/3)	-	4	Phalacridae (19/10)	Streepglanskevers	76
Colydiidae (9/3)	Knotsprietkevers	10	Pselaphidae (49/21)	Knotskevers	45
Corylophidae (10/4)	-	18	Ptilidae (59/16)	Haarvleugelkevers	64
Cryptophagidae (86/49)	Dwergschimmelkevers	185	Ptinidae (13/6)	Diefkevers	43
Curculionidae (465/235)	Snuitkevers	1207	Pyrochroidae (3/3)	Vuurkevers	39
Cybocephalidae (1/1)	-	1	Pythidae (1/1)	Glansschorskevers	23
Cymberidae (2/1)	-	5	Rhynchitidae (20/13)	-	112
Dasclidae (1/1)	Withaarkevers	4	Salpingidae (9/7)	Platnutschorskevers	18
Dasytidae (11/9)	Bloemweeskilden	51	Scarabaeidae (89/73)	Bladsprietkevers	932
Dermesidae (22/20)	Spekkevers	121	Scirtidae (19/11)	Moerasvlokevers	71
Drilidae (2/2)	Slakkenvreters	3	Scolytidae (70/28)	Schorskevers	166
Dryopidae (10/6)	Beekkevers	31	Scraptiidae (15/11)	-	59
Dytiscidae (108/84)	Waterroofkevers	470	Scydmaenidae (31/9)	Mierenkevertjes	16
Elaeteridae (75/59)	Knipitorren	528	Silphidae (21/21)	Aaskevers	264
Elmidae (20/8)	Echte beekkevers	38	Silvanidae (9/7)	-	45
Endomychidae (9/5)	Zwamkevers	23	Spercheidae (1/1)	-	6
Erotylidae (5/4)	Tondelkevers	15	Sphindidae (2/2)	-	2
Eucnemidae (7/1)	-	3	Staphylinidae (966/450)	Kortschildkevers	2223
Georissidae (1/1)	-	7	Tenebrionidae (34/22)	Zwartlijven	189
Georupidae (8/8)	Echte mestkevers	93	Tetatomidae (3/1)	-	3
Gyrinidae (11/11)	Schrijvertjes	64	Throscidae (5/3)	-	11
Haliplidae (21/13)	Watertreders	75	Trogidae (4/3)	Beenderknagers	24
Heteroceridae (10/8)	Oevergraafkevers	78	Trogossitidae (2/1)	Platkevers	7
Histeridae (62/47)	Spiegelkevers	625	Urodonidae (3/1)	-	1
Hydraenidae (32/14)	Waterkruipers	26	totaal (4063/2496)		17338

▲ Tabel 1 Overzicht per familie (per medio 2010) van Palearctische (Europese) kevers in de collectie van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. * [Het eerste getal tussen haakjes geeft het aantal soorten dat in Nederland binnen deze familie voorkomt. Het tweede getal laat het aantal Nederlandse soorten in de NMR-collectie zien. De kolom 'aantal' betreft het totaal aantal exemplaren per familie in de NMR-database.]

land en aantal	provincie en aantal (NL)	periode en aantal
Nederland	15157	Groningen 26 1863-1900 266
Frankrijk	599	Friesland 334 1901-1910 1867
België	488	Drenthe 94 1911-1920 3968
Oostenrijk	236	Overijssel 935 1921-1930 2571
Duitsland	234	Gelderland 2325 1931-1940 149
Kroatië	94	Utrecht 620 1941-1950 136
Italië	70	Flevoland 37 1951-1960 850
Zwitserland	60	Noord-Holland 1184 1961-1970 181
Turkije	59	Zuid-Holland 4034 1971-1980 2914
Spanje	48	Zeeland 257 1981-1990 1475
Ver. Koninkrijk	45	Noord-Brabant 1627 1991-2000 173
Noorwegen	34	Limburg 40 2001-heden 31
overig	214	onbekend 2 onbekend 2557
totaal	17338	totaal 15157 totaal 17338

▲ Tabel 2 De collectie Palearctische (Europese) kevers van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam verdeeld naar herkomst en verzamelperiode.